

A szőlő jövője a megelőző védekezés

A szőlő aranyszínű sárgaság betegséget (*Grapevine flavescence dorée, FD*) egy karantén besorolású fitoplazma okozza, amely Európa számos országában a szőlő egyik legveszélyesebb kórokozójának számít. Hazánkban a betegség 2019-ig csak a dunántúli vármegyékben fordult elő, de azóta áttért a Duna-Tisza közére, sőt már elérte Pest, Jász-Nagykun-Szolnok és Békés vármegyéket is. Az első igazolt fertőzés óta eltelt 12 év alatt így már tizenhárom vármegye és tizenöt borvidék érintett.

Kötelező ellene a védekezés, sőt a szőlőtermelőnek bejelentési kötelezettsége van, amennyiben a tünetek alapján felmerül a kórokozó jelenlétének gyanúja (ez így van a 2019/2072/EU rendelet II. mellékletében található zárlati károsítók esetében is). A hatóság laboratóriumi vizsgálattal legutóbb egy Békés vármegyei szőlőben erősítette meg az újabb FD-fertőzést. Az illetékes hatóság haladéktalanul megkezdte a zárlati intézkedéseket: elrendelte a megsemmisítést, többek között a fertőzött és megjelölt szőlőtőkék eltávolítását, valamint a fertőzött anyag elégetését. Amennyiben az adott ültetvényben az igazolt FD-fertőzés miatt kivágott tőkék száma meghaladja a 30 százalékot, úgy a teljes ültetvény kivágásra kerül.

A betegség megfékezése nem csupán hatósági feladat, hanem a termelők közreműködését is megköveteli, tehát a rendszeres ültetvény-ellenőrzést és a preventív lépések megtételét. Figyelembe véve, hogy növényvédő készítményekkel nem tudunk védekezni a zárlati kórokozó ellen, a terjedés megállítása a megelőzésen alapul. Mindez magában foglalja a nyeselek eltávolítását (a nőstény kabóca [vektor] tojásait a fásodott vesszők foszló kérge alá helyezi), a gazdanövények – például az izzalag – irtását, valamint az időzített rovarölő szerek permetezéseket.

A kórokozó a fertőzött tőkének hancsrészében él, önállóan nem képes a fertőzésre, viszont az amerikai szőlőkabóca (*Scaphoideus titanus*) rovarvektor révén rendkívül hatékonyan tud szőlőről szőlőre terjedni. Éppen ezért az ellenőrzött szaporítóanyagok használata, valamint a rovarvektor ellen megfelelő időben végzett kezelés elengedhetetlen a betegség terjedésének megfékezéséhez. Ez különösen fontos annak érdekében, hogy az északi történelmi borvidékeink továbbra is mentesek maradjanak a zárlati kórokozótól. A sárga ragacslapok kihelyezésével megfigyelhetők az imágók, időzíthető a permetezés. A kabócák jelenlétének korai felismerésében pedig segít a rendszeres állományszemle: a levelek forgatásával végzett vizuális vizsgálat, különösen a lárvák előfordulásának igazolásához.

A kabóca elleni védekezés szempontjából a július–augusztus kritikus időszak, amikor az amerikai szőlőkabóca kifejlett egyedei

**A MEGLŐZŐ INTÉZKEDÉSEK
NEMCSAK A MOSTANI FERTŐZÉS
TERJEDÉSÉT GÁTOLJÁK, HANEM
A JÖVŐBENI VESZTESÉGEK
KIVÉDÉSÉBEN IS KULCSSZEREPET
JÁTSZANAK**

tömegesen jelennek meg az ültetvényekben. A fitoplazmát ez az egynemzedékes, tojás alakban telelő kabócafaj 7-8 napos (vagy akár már 4 napos) folyamatos táplálkozás során képes felvenni, majd egy hosszabb lappangási időszakot követően válik fertőzőképessé. Az FD-vel fertőzött imágók nem adják tovább a következő generációnak a betegséget, tehát a jövő évi tojásokból kikelő fiatal lárvák még nem lesznek fertőzőképesek, az idősebb lárvák (L3-L5) azonban már felvehetik a kórokozót. A fertőzött imágók pedig táplálkozásuk során egész életükben jelentős gazdasági kárt okoznak a szőlő aranyszínű sárgasága fitoplazma terjesztésével. A kórokozó fennmaradását tehát a kabóca táplálékforrását nyújtó fertőzött szőlőtőkék biztosítják, azonban az FD-vel fertőzött tőkék első tünetei legkorábban csak a fertőzést követő nyáron figyelhetők meg.

Jó hír, hogy a közelmúltban bővült a vektor elleni védekezési lehetőségek köre. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) szükséghelyzeti engedélyt adott ki a NeemAzal-TS és a Pyregard készítményekre, amelyek ökológiai és konvencionális szőlőtermesztésben is alkalmazhatók az amerikai szőlőkabóca ellen. Azt ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a teljes vegetációs időszakban legfeljebb kétszer használhatók, és mindig be kell tartani a Nébih engedélyokiratában rögzített munkavédelmi és környezetvé-

delmi előírásokat. Az amerikai szőlőkabóca elleni, alapengedéllyel rendelkező készítmények összefoglaló táblázata elérhető a Nébih Portálon, valamint a Nébih „Amerikai szőlőkabóca” aloldalán.

A megelőző intézkedések nemcsak a mostani fertőzés terjedését gátolják, hanem a jövőbeni veszteségek kivédésében is kulcsszerepet játszanak. A szőlőültetvények egészségének megőrzése közös érdekünk, hiszen a szőlő aranyszínű sárgaság mellett más karantén károsítók is fenyegetik a hazai növényállományt. Közülük különösen veszélyes az Európában már több helyen megjelent *Popillia japonica* cserebogár, vagy a *Xylella fastidiosa* baktérium (szőlőn úgynevezett Pierce-betegség), amely az olajfák, csonthéjasok és számos dísnövény mellett a szőlő pusztulását is okozhatja. Amennyiben ezek a károsítók az FD-hez hasonlóan bekerülnek, megtelepednek és elterjednek hazánkban, a károsítómentesség helyreállítására alig van esély. A preventív védekezés és a szigorú megelőző intézkedések hozzájárulnak ahhoz is, hogy a jövőben kevesebb növényegészségügyi problémával kelljen szembenézni.

Bodor-Zanker Angéla
nővényorvos